

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	Hirdetéseket felvesz Magyarország részére a kiadóhivatal. — Ausztria és külföld részére kizárólag Friedl Hubert (Bécs, Matzleindorferstr. 7.) Egy 4 hasábos petsor 5 kr. Pályázatok sora 10 kr. — Bélyeg 30 kr.
Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre . . 2 frt	Főmunkatárs: Zelliger Vilmos.	
Negyed évre 1 frt Egyes szám 10 kr.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI. Ersek-utca 2. sz.	

TARTALOM: A kath. tanítógyűlés érdekében. — A közoktatásügyi tárcza költségvetésének tárgyalása. — A táncmulatság stb. Sándor Péter. — Egyesületi élet. — Tárcza: A padok alatt. Dold István. — Irodalom és művészet. — Komócsy jubileuma. * — Gyűjtés. — Hirdetések.

A kath. tanítógyűlés érdekében.

A nmgu püspöki karhoz intézett memorandum szövege.

Az isteni Üdvözítő, szent vallásunk megalapítója, Anyaszentegyházunk égi láthatatlan feje, földi életével, magasztos tanai, szent példája által a tanítás és nevelés munkáját s ezzel együtt a tanítói hivatást is oly magas fokra emelte, melyen ő előtte még az Ó-kor legműveltebb népeinél sem állott soha. A nevelés és tanítás azoknál csak a földi életet, földi célokat, az ember természeti rendeltetését tűzte ki céljául és feladatául, megelégedve arról, hogy az embernek ezenkívül egy sokkal dicsőbb, mert örök rendeltetése is van. Csak a keresztény vallás, a katolicizmus mindeneket átváltoztató szelleme irányozta a nevelőtáncok figyelmét a nevelés igaz céljaira, valódi rendeltetésére, hogy első sorban és mindenek előtt az ember halhatatlan lelkét vegyék kiváló gondozásuk tárgyául, hogy a boldogult Dupanloup püspöknek gyönyörű szavai szerint *„folytatói legyenek az Isten működésének a lelkek teremtésében”*, hogy elhintve, fejlesztve, ápolva a vallás és az ezen alapuló erkölcsiség nyíló virágait, az isteni vérrrel megváltott lelket első sorban is örök rendeltetésének elérésére tegyék képessé s abban támogassák, elősegítsék.

S szeretett hazánk katolikus néptanítói ebben a tekintetben mindig és mindenkor, a csaták zaja közt csak úgy, mint a belviszályok öldöklő pusztításai közepett iparkodtak tőlük telhetőleg a körülményekhez mérten ennek a magasztos, szent feladatnak megfelelni és eleget tenni. A történelem könyve, melyre e tekintetben büszkén és bátorsággal hivatkozhatunk, mindenkinek bebizonyítja azt, hogy a katolikus tanítók minden időben, mióta csak róluk a történelem megemlékezik, szent feladatuknak tartották a rájuk bízott gyermekeket a kor kívánta ismeretekben oktatni, ezekkel őket gazdagítani; hogy különösen kötelességüknek ismerték a nép fiainak szívét és lelkét az igaz vallásosság szellemével eltölteni, a vallásban és vallásos életre nevelni, ebben megszilárdítani, oly kincsekkel gazdagítván őket, melyeket a Szentírás

szerint is, a rozsda meg nem emészthet, a tolvaj el nem vehet, hanem örök becsűek, örök életűek maradnak mindörökké.

Őseink példáján buzdulva, saját meggyőződéseinket, szívünk lelkesedését követve, érezzük és tudjuk mi is, hogy kettős feladatunk van nekünk is, a melynek elérésén fáradni kötelességünk és hivatásunk. Tudjuk, hogy a reánk bízott gyermekereget az ismeretek bizonyos mennyiségével kell gazdagítanunk, a tudás bizonyos fokára kell fel emelnünk, hogy azok később a hazának és társadalomnak hasznos tagjai, a családnak, mely körülöttük sarjadni fog, böles vezetői lehessenek. De tudjuk és érezzük azt is, hogy a tudás még magában nem elegendő, hogy a gondjainkra bízott gyermeket, a ki az isteni Mester szavai szerint a mennyek országa, nevelni is kell, nevelni szívét és kedélyét, nevelni vallás-erkölcsi alapon, a róm. kath. vallás szellemében. Szívünk egész melegével és lelkesedésével, munkára kész karunk tetterejével ragaszkodunk a vallásos, a kath. szellemű neveléshez, mert tudjuk jól, hogy vallás nélkül nincs lelkiismeret, nincs erkölcs, nincs becsület, vallás nélkül nincs ember, nincs polgár, nincs hazafi, de sőt még rendszeres tudás sem lehet Kettős tehát a cél, melyet betölteni hivatásunk, melyet megoldanunk szükséges, *a vallásos szellemű nevelés és oktatás*, mely utóbbinak éppen mivel a tanítók működésének csak egyik része, mely nevelés nélkül mit sem ér, szintén a valláson kell nyugodnia, vallásos alapon kell történnie.

De éppen azért, N. N., mert ismerjük a magasztos feladatot, melyet betöltenünk hivatásunknak jutott, ismerjük annak fontosságát és messze menő horderejét, él bennünk a vágy és az óhajlás, fontos hivatásunkban magunkat folyton tökéletesíteni, annak érdekében fáradni, küzdeni, annak meglévő hiányait orvosolni. Fülünkbe hangzik nekünk is az az intelem, melylyel a nemzetek nagy apostola, szent Pál megfeddéz azokat, kik a törvény tanítói akarván lenni, nem értik sem a miket szólnak, sem a miket bizonyítanak, a mely vád minket is méltán illetne, ha abban, a mit mi tanítunk, a mit mi hirdetünk, első sorban mi tanítók töké-

letesedni nem óhajtanánk. De másrésről a nevelés és tanítás munkája nemcsak mi tőlünk függően egyedül, hanem ama rendszabályoktól, ama külső intézményektől, ama szervezettől, mely élénk irva van, melynek körében nekünk mozogni kell, eme külső szervezetet, eme intézményeket is a kor és a haladás által követelt színvonalon állónak, tökéletesnek, minden tekintetben megfelelőnek óhajtanók látni.

A haladás, a fejlődés és fejlesztés eme természetű vágya volt indító oka ama határozatnak, melyet f. évi augusztus 21-ki értekezletünkön mondtunk ki: hogy óhajtandónak tartanánk egy orsz. kath. tanítói gyűlés megtartását a jövő esztendőben.

Az egyesülésben rejlik az erő, nemcsak kifelé, hanem befelé is. Az egyesült munkálkodás ugyanis megadja nemcsak a tekintélyt, hanem megadja ama szerencsés helyzetet is, hogy a megoldandó kérdést több szem, többféle világításban látván, annak minden részét, minden árnyalatát felismervén, könnyebben juthat a tiszta, a valódi igazság felismerésére. És azután, mit talán legelőbb kellett volna említenünk, ha az Úr Jézus szavai szerint: a hol ketten jönnek össze az én nevében, közöttük vagyok én is, Magyarország kath. néptanítói, ha szeretettel egymással egyesülnek, jobban remélhetik munkálkodásukra az ég áldását és kegyelmét megnyerhetni.

Forró óhajításunk lenne tehát, N. N., a jövő évben *A magyar orsz. katolikus tanítók I. nagy-gyűlését megtarthatni*. Nagy és fontos, a nevelésügy lényegére vonatkozó dolgok előhaladását, fejlődését előmozdító tárgyakat óhajtanánk tanácskozásaink keretébe bevenni, azokra nézve véleményeinket

elmondani, határozatokat hozni, s ezzel a kérdések megoldását előmozdítani.

A fiúi szív bizalmával reméljük, hogy sem szerénytelenek nem leszünk, sem a köteles tisztelet ellen nem vétkezünk, ha eme tárgyakat röviden főbb vonalaikban Czimed előtt is felemlíteni bátor-kodunk. Tanácskozásaink körébe tartoznék mindenekelőtt az *1868-ki népiskolai törvény*, melynek meghozatala óta több mint húsz év telvén el, a lefolyt idő minket is sokra megtanított, mi abban észszerű és mi a nem helyeselhető, mi is sok adattal tudnánk hozzá járulni annak revíziójához, mi nemsokára csak idő kérdése leend. Második főtárgya lenne az orsz. gyűlésnek a *népiskolai tantervek kérdése*, melyeket a közszükség, a tapasztalat, a mindennapi élet, de még maga a napról-napra fejlődő paedagogia és különösen a methodikát illetőleg, szintén kijavítandónak, reformálandónak tart; különösen követelvén a különbséget az osztott és osztatlan népiskola, a városi és falusi iskolák között. Kiterjeszkednék a népiskolai *tantervek* kérdésére, a mely téren még szintén sok a tenni való, sok a hiány, mi javításra vár. Tárgyalnók a minket oly közlőre érdeklő *tanítóképzés ügyét* is, különös tekintettel a kath. *kántorképzésre*, mely a tanítói állás tekintélyének a kérdése, a tanítás sikerének főtényezője, megbeszélvén különösen amaz előképzettséget, annak a fokát, mit a tanítóképzőbe lépő tanítójelöltektől várni és kívánni lehet. Tárgyalnók továbbá a *tanítók anyagi helyzetének javítását, az orsz. tanítói segélyalap és a tanítók árvaházának ügyét*, melyek, ha első sorban talán csak a mi személyünket, a mi helyzetünket látszanának is illetni, nem egy, de ezer és ezer szállal hozzá vannak fűzve magának a kath. nevelés- és oktatásügynek a virág-

TÁRCZA.

A padok alatt.

Ha egy délebed vagy akármilyen megvendégelés után az asztalról a tarka maradékot s a terítőt óvatosan eltávolítjuk és vizsga szemmel az asztal alá is nézünk, némi fogalmat szerezhetünk nemcsak magáról az ebédéről, hanem annak egész lefolyásáról is; sőt mi több, ezen hulladékok nyomán tisztába jöhetünk úgy a megvendégelő mint az egyes vendégekkel. Ha mindehhez még a cselédségnek itt-ott elejtett s mindenkire nem éppen hizelgő, zsiros megjegyzéseit is figyelembe vesszük: a társaság hangulatáról s egyesek tulajdonságairól is szerezhetünk tudomást.

A cselédség számos esetben igen jól jellemzi az egyes vendég urakat; hiszen az ebéd alatt s az után a legkülönbözőbb megfigyeléseket tehetük, s a legérdekesebb megjegyzéseket kockázathatva egyik-másik »Auftrager.« Sokszor egy ilyen nebuló már annyira vitte, hogy ebéd után, kiismerve a jelenvoltakat, mindenkire reá mondja a sententiát: V. úr nagy evő, X-nek nagyobb a szeme mint a gomba, Y. úr az édeset szereti,

Z. meg bezsebelt egy néhány kalácsot — elviszi a kicsikének stb. stb. Ebéd után beh sokat tud egy ilyen cseléd; de sokszor igaz is lehet!!

Úgy hiszem tudni fogják kedves olvasóim, hová ezélek e hosszas, tán unalmas bevezetéssel; azért térjünk a dologra.

Reám nézve, mint tanítóra, a legnagyobb mértékben érdekes és tanulságos, ha a bevégzett előadás után egyedül beléphetek egy tanterembe. A tanító a tanítványokkal együtt egy pár perc előtt hagyá el a szobát, mint a jóllakott a vendég-asztalt. E hasonlat úgy hiszem találó, ha az anyagi táplálék helyett szellemi értünk, melyet az iskola ifjú vendégeinek feltálat.

Mindenek előtt nyomát látjuk a tanító tevékenységének a nagy táblán. Ha szorgalmasan dolgozott a tanító, ha ura mesterségének s érti dolgát; és ha ezenkívül nyugodt iskolamesteri lelkiismerettel bír, nem fogja restelni ott hagyni működésének bizonyítékait. Ezen — másnak különben jelentéktelen — »krétanyomok«-ról azonnal megtudjuk, milyen tantárgyval foglalkozott. De tovább mehetünk. Következtetést vonhatunk az előadásról, annak módjáról; megtudjuk a dolognak »miként«-jét, belátunk a tanító lelkébe, megismerjük módszerét.

zásához és fejlődéséhez. Még az utolsó tárgy, mit itt felemlíteni merünk: *egy orsz. kath. tanítói központi iroda* szervezése, mely, ha a helyes és jogos alapokon történik, betetőzése lenne tanácskozásainknak, megszilárdítása a létrejött egyesülésnek, központ és egység a kath. tanítóknak eddigelé miként a kéve szétszórt tagjai között. Mindenesetre meg vagyunk győződve arról, hogy oly fontos tárgyak, mint ezek, csakugyan megérdemlik, hogy azok fejlesztésén fáradjunk, dolgozzunk, azok megbeszélése végett egy orsz. kath. tanítógyűlést létrehozzunk.

Mielőtt azonban ebben az ügyben határozó lépéseket tenni bátorkodnánk, nemcsak az engedelmesség parancsolja szívünknek, mely szent vallásunk egyik főerényét képezi, nem csak a törvény, mely minket a nm. püspöki kar joghatósága alá helyezett, hanem halálával és szeretettel eltelt fiui szívünk súgja, hogy megjelenjünk a nm. püspöki kar s köztük N. N. magas színe előtt, a kath. nevelés érdekében és nevében mély alázattal kérve, hogy tervezett nagygyűlésünkhöz magas engedélyt megadni, szíves beleegyezését hozzácsatolni, kegyes támogatásával azt előre segíteni, főpásztori áldásával reánk az Isten áldását leesdeni kegyeskedjék. Főpásztori szózat nevezte el nemrég a kath. tanítókat az egyházi rend munkatársainak, engedje meg tehát a nm. püspöki kar, hogy a kath. nevelés nagy munkájához, mely sajátképp az Isten országának terjesztése a világon, mi is hozzá járulhassunk, ha csak egy porszemmel is.

Fiui hódolattal kérnök továbbá N. N., hogy magas főpásztori körlevelében orsz. kath. gyűlésünk ügyét és annak fentebb elősorolt tárgyait a ft. papság, de különösen a ft. kerületi esperes urak figyelmébe ajánlani kegyeskednék. A hazánkban

Nem jó jel már, ha a tanító előadás után saját vagy növendékei munkáinak nyomaít félénken eltávolítja s minden óra után »tabula rasa«-t csinál. Sokszor ezen »eltakarítás« kevés idő miatt nem vehető elő alaposan s így egy éles szem megerőltetéssel azonnal észreveheti a tábla fekete alapján félig eltörölt ama hosszú litániát, mely névtenger élén e szó áll: »rosszak.« Ez éppen elégséges, hogy az uralkodó s a tanító kedvencz fegyelmi eljárását megbélyegezze.

De pillantsunk most már — elég különösnek tetszhetik ugyan — az eltávozott tanulókra. A nélkül, hogy valaha láttuk volna őket, bátran állíthatjuk, hogy élesen jellemezhetünk egyeseket. Hogy, hogy?

Igen is kedves olvasóm; a nélkül, hogy valaha láttuk volna. Foglalkozunk csak avval, mit a pad alatt láthatunk. Tehát kezdjük.

Ni ni, itt egy marék taika papiros, minden darabka csinosan esipkézett, olyan, mintha a cukrászdából került volna ki. Mily édesen illatozik, nézd csak! a fiatal uracs nem elégszik meg a »házi koszt«-tal, neki különlegesség kell. Azt gondolja: »nem csak kenyéren él az ember!« neki cukor is kell. Ime egy nyalánk. Valjon tudják-e ezt szülei? Hát a tanító, tud-e róla? Honnan veszi a pénzt hozzá? Tán csak nem hazug?!

szétszórtan létező kath. tanító-egyleteket mi ugyan fel fogjuk keresni, de ezek száma elenyészőleg csekély a kath. tanítók számához képest, a hol tehát kath. tanító-egyletek nem léteznek, ott a ft. kerületi esperes urak lehetnének ebben az ügyben is a kath. tanítóknak nemcsak hivatali főnökei, hanem szellemi vezérei is, buzdítói, bátorítói a nagy és nemes czél elérésének támogatásában.

Mély tisztelettel kérnök tehát N. N., ha körlevelileg kegyeskednének intézkedni, hogy azon kerületek ft. esperesei, hol külön kath. tanító-egyletek nem léteznek, tartsanak a kerületi tanítókkal üléseket, ha a szükség úgy hozza magával, rendkívüli üléseket is, melyeken a tervezett kath. tanítói gyűlést, annak tárgyait megbeszelnék s tanácskozásaik eredményét velünk mielőbb közölnék.

A kath. nevelés-ügynek őszinte szeretete, az az iránt való lelkesedés, a kath. nevelés-ügy érdekeinek előmozdítása és fejlesztése hozott ma minket csupán, minden mellétekintet nélkül N. N. magas színe elé, ennek a kath. nevelés-ügynek a nevében és érdekében esedezünk tehát ismételve is N. N. magas színe előtt, alázatos kérésünk szíves meghallgatásáért.

Budapest, 1890. november.

A közoktatásügyi tárcza költségvetésének tárgyalása.

A kultusztárcza költségvetésének idej tárgyalása, magát a tanügyet illetőleg, nagyon rövid ideig tartott, (két napig, nov. 28 és 29.) aminek magyarázata abban rejlik, hogy úgy a miniszter, mint a képviselők a legmelegebben hordják szívükön a tanügyet.

Egy másik padban egy néhány levelet találunk, melyek valószínűleg az olvasókönyvből valók. Nézzük meg, tán egyezik e foszlány az ezen osztályban használt olvasókönyvvel? Igen. Tehát egy rendetlen. Hogy nézhet ki e fiú ruhája, táskája? Tegyük e lapokat a tanító asztalára, talán tudni fogja mit tévő legyen, ha a bűnöst kitalálja.

Ott a pad sarkában egy ökölnyi papirlabda hever. Lássuk mit rejt a csomó. Két lap a szép-írású irkából; az egyikben egy néhány odavetett írott sor látható, a másik teljesen üres. Nyilván nem tetszett a gyermeknek az írás s így a rendtelenség tanúbizonyítékát jónak látta kitépni a füzetből. Vele együtt a tiszta lapot is, nehogy a tanító rajta kapja. Ime felfödöttünk egy rendetlen, könnyelmű s pazar frátert. Talán még »gyáva« is! Remélve, hogy a tanító nem fogja figyelmen kívül hagyni, menjünk odébb.

Jóval hátrább, úgy az utolsó előtti pad táján egy sajátos látvány tárul elénk. Ez valódi tenger! Uram, ennyi papiros egy helyen! Talán valami papirkosarat szórtak itt ki, vagy gyermekszobában vagyunk. Igen ügyesen kivágot és csinosan összeállított alakokat látunk papirosból. Van itt ló, tehen — mindenféle játékszer, fujtató, puffogtató, hajó . . . ni, ni, még a vitorla is rajt,

A tanügy és munkásai mellett mondott beszédekből közöljük lapunk szerkesztőjének, és a miniszternek beszédét.

Dr. Komlóssy Ferenc: T. képviselőház! Mindnyájan meg vagyunk győződve arról, hogy a népnevelés igen fontos szerepet játszik hazánkban, mert ahhoz van kötve egyrészt hazánk jövője, másrészt polgártársaink üdve és boldogsága. Miután tudom, hogy a t. miniszter úr teljes jóakarattal és figyelemmel kíséri mindazon javaslatokat és indítványokat, melyek népnevelésünk előmozdítását célozzák, bátor leszek rámutatni néhány esetre, melyekből meg fogunk győződni arról, hogy mi gátolja, másrészt pedig mi növelheti népnevelésünk ügyét. Tapasztalataimat közvetlenül az iskolából merítem, mivel mint lelkész jelenleg is iskolaigazgató vagyok. (Halljuk! Halljuk!)

Azok az észrevételek, esetleg pedig indítványok, melyeket tenni akarok a következők:

Népiskoláink még *nincsenek teljesen felszerelve, kiképzítve és kvalifikált tanerőkkel ellátva*, amiről mindnyájan meggyőződhetünk, ha a miniszter úr jelentését figyelemmel kísérjük. Tehát első sorban itt kell valamit tenni és pedig gyorsan és ha lehetséges, rendeleti uton. Megmondom miért. Az igen t. miniszter úr nem rég nyújtotta be a ház elé a kisdedovásról szóló törvényjavaslatot. E javaslat újabb terheket fog róni az iskola fentartókra, legyenek azok hitközségek vagy polgári községek.

T. ház! ma is igen sok iskolánk van, mely nincsen felszerelve, amelyekben 120 gyermek van összehúszolva, sok községben pedig nincs meg az elegendőképpen kvalifikált tanerő. Ha a kisdedovásról szóló javaslat törvényerőre emelkedik, féltő,

van . . . S mindeztől simán elvált volna a tanuló? Félredobta, hiszen unalmas óráiban eléggé mulatott velők — agyonütötte az iskolai órákat. Holnap újakat csinál . . . tán még szebbet. Különös gondolatokra gerjeszti az embert, nemde? Az előadás nem lehetett valami érdekesítő — vagy biztosnak érzi magát a gyermek, hogy a tanító nyakon nem esipi? Eltekintve mindeztől, bátran mondhatjuk, hogy: ebből sem lesz komoly ember. Pedig manap csakis ilyenre van szükségünk.

Végre még egy levélkét találunk; nyitva fekszik előttünk. Nincs tehát mitől félnünk, hogy megsértjük a levél titkait. Olvassuk csak: »Kedves Laci pajtás! Iskola után várj reám, meglessük a Pistát és elszedjük tőle a golyókat és gombokat, melyeket tőlünk elnyert. Ha nem adja ide, elpáholjuk. Tartsd titokban kérlek. Ólél hűséges barátod, Fülöp.«

Nem rossz! Ez valóságos utonállás. Bravó, sokra fogod még vinni . . . mert hát haladni kell, ez korunk jelszava.

De zárom soraimat. Még csak egyet. Ugye, hogy a tanító nem tesz fölösleges munkát, ha jól megvizsgálja, mi rejlik a padok alatt?

Dold István.

hogy iskoláink megmaradnak a régiiek, a milyenek voltak, mert hiszen ha a községek idáig sem voltak képesek kellő színvonalra emelni és felszerelni az iskolákat; ha újabb teher fog rájuk hármolni a kisdedovási törvény által, hogy lesznek akkor képesek mind a két intenczióknak megfelelni? Sürögőnek találok tehát, hogy intézkedjék a miniszter úr, hogy ahol idáig nincs rend, felszerelés, kvalifikált tanerő, ott a leg rövidebb idő alatt köteleztessenek az illető iskola-fentartók ezek fogantatására, mert ha a kisdedovásról szóló javaslat törvényerőre emelkedik, akkor legjobb akarata mellett sem fog célhoz juthatni a miniszter úr, s marad minden a régiben. (Ugy van!)

A másik baj a mit orvosolni kell, a feltűnő sok *iskolamulasztás*, a mely évről évre növekedőben van. Ennek okát abban látom, hogy a bírságolás és ellenőrzés polgári közegekre, az előjáróságokra van bízva és azon körülményben, hogy a bírság minimuma 50 krban van megállapítva. Jól ismerjük községi képviselő testületeinket, tudjuk, hogy az előjárók nem akarnak kollíziókba jönni az atyafiakkal s mindazokkal, kikkel rokonságban és barátságban vannak, ki akarják kerülni mindig az ódiumot s nem bírságnak meg senkit. (Egy hang a szélsőbal felől: De megbírságnak!) Bocsanatot kérek, nagyon ritkán.

Alig van község, ahol van bírság-alap, pedig a bírságolás célja éppen ily alapok létesítése volna. Én a bajokat abban is látom, hogy az 50 krnyi minimumot tesz ki, véleményem szerint — sokkal jobban felelne meg a célnak az, ha az első mulasztást 10 krral bírságnak meg, mert ezt az összeget a legszegényebb szülőknön is be lehet hajtani, míg az 50 krt nem lehet, ha csak nem foglalkunk és árverezünk. (Ugy van!)

Hogy iskoláink nem fejlődnek úgy, ahogy mi azt kívánók, s hogy a törvény intencziójának nem felelnek meg, egyik okát abban látom, hogy az iskolai *tanterv máig nincs módosítva*. Már tavaly voltam bátor a miniszter úr figyelmébe ajánlani azt, hogy a most fenálló állapot mellett, midőn ugyanazt a tantervet alkalmazzuk az osztott és osztatlan iskolákra, lehetetlen célt érni, és már akkor is azt mondtam, amit ma hangsúlyozok, hogy *különbséget kell tenni falusi és városi iskola közt*. (Helyeslés)

Más tantervet kell alkalmazni ott, a hol hat tanerő van alkalmazva hat osztályban s mást, ahol hat osztályban egy tanító van alkalmazva, vagyis azt mondtam, hogy egy ember soha sem lehet hat ember. Ugyanakkor voltam bátor átadni a miniszter úrnak egy tantervet, mely próbaképpen már harmadik évben van alkalmazva az egri egyházmegyei iskolákban, s a melyet az egri egyházmegyei hatóság volt szíves kidolgozni. Az iskolai tantervet tehát módosítani kell.

De nagyban előmozdítaná népnevelésünket, ha respektáltatnék azon körülmény, hogy *tanítóink mai napig sincsenek kellően, érdemeikhez méltóan do'álva*. Ezeknek fizetését fel kell emelni, hogy mily irányban és mily fokban, azt legjobban a miniszter úr

fogja tudni, a kinek böles belátására bizom egyelőre a kérdés megoldását.

Annak szükségét, hogy a tanítók fizetését emelni kell, illusztrálni kívánom egy oly jelenséggel is, amely ez ideig alig hozatott fel e házban. Epen abban a körülményben t. ház, hogy a tanítók nincsenek kellőképp dotálva, látom egyik okát annak, hogy a tanítók folyton mozgósítatnak, vagyis nem lévén szolgálai pragmatikájok s nem lévén helyhez kötve, felhasználnak minden alkalmat, hogy szerencsét másutt próbáljanak. Már most ez a körülmény mire vezet?

Arra, hogy ha a tanév vége felé jár, minden tanító kikérvén szolgálai minősítvényét, azt 20—30 példányban lemásolhatja s azt mindenüvé beküldi, a hova pályázhat, vagyis oly helyekre, ahol 50—100 frittal jobb javadalmazása van. (Ugy van! a baloldalon.)

De tovább megyek. A tanító évközben is, bár mikor, tehát a tanév bármely hónapjában, a mikor csak valamely pályázatról vesz tudomást, mozgósítható, ott hagyhatja állomását s így nem esoda, ha év közben ott hagyva az iskolát, az vagy betöltetlen marad és várni kell, míg hónapok mulva jelentkezik valaki, aki e csekély dotációju állomást elfoglalja. Igen kérem a t. miniszter urat, legyen szives a fennálló praxist valahogy szabályozni.

Hiszen ha valaki bárminemű állását változtatja, az bizonyos felmondással jár. Hogyan van tehát, hogy a tanító bármely perczen minden felmondás nélkül elhagyhatja állását? Ez által pedig maga a tanügy szenved. (Helyeslés). Ez állandó költözködést tehát bármiképen szabályozni kell. A szabályozás legegyszerűbb módja az volna, ha a tanító fizetését emelnék s az mindenütt egyforma volna.

Sok a panasz az iránt is, hogy a tanítók nem kapják meg csekély fizetésüket sem; a miniszter úr könnyen segíthetne e bajon. Sajnos, hogy Magyarországon még mindig divatban van az, hogy a felekezeti tanítók fizetésüknek csak egy részét kapják készpénzben, más részét pedig gabona vagy egyéb terményilletményekben, melyeket gyakran házról-házra kell ugyszólván összekunyorálniok. Tudomásom van arról, hogy Pestmegye öröndemes tanfelügyelője Alpár községében megtalálta a módot, melylyel ily terményilletményeket közigazgatási uton lehet behajtani.

Ha sikerült e mód Alpáron, sikerülni fog másutt is. Kérem tehát a miniszter urat, sziveskedjék mindenütt behozni azt a módot, melyet Tóth József tanfelügyelő ur Alpáron sikerrel alkalmazott. (Helyeslés a bal oldalon.)

Még egy körülményre figyelmeztetem a t. miniszter urat, iparkodjék felekezeti iskoláink anyagi ügyeit rendezni s biztosítani. Vannak iskoláink, de nem tudjuk, kiket kötelez azoknak anyagi ellátása. Egyik helyen a »kanonika vizitáció« az irányadó, másik helyen a községi költségvetésben van nyoma, de van rá eset, hogy a hitközség is, a polgári község is, a földbirtokos is kibuvik a terhek alól. Erre nézve módot nem jelölök meg.

Vannak a miniszter urnak tanfelügyelői, még

pedig szakavatott tanfelügyelői; mert bármily kicsinyléssel emlitsék őket, én legalább nem tudok tanfelügyelőt, ki hivatása magaslatán ne állna. Volt idő, midőn becsusztattak ez állásokba nem kvalifikált embereket is; de mióta a miniszter úr vette át a közoktatásügyi tárczát, ily esetek nem fordultak elő. Azok is, kikről szólott a krónika, már bele gyakorolták magukat az iskolákra való felügyelésbe. Kérjen tehát a miniszter úr ez iránt a tanfelügyelőktől javaslatot. Mert csak akkor, ha a felekezeti iskolák anyagi ügyei is rendezve lesznek, fogja a miniszter úr beválthatni azt az ígértét, hogy ő ezután az állami segélyezést az állami és községi iskolák mellett ki fogja terjeszteni a felekezeti iskolákra is (Helyeslés a baloldalon.)

Végül még csak egyet. A t. miniszter úr igen sokat tett már népnevelésünk előmozdítására. Köszönettel és hálával tartozom neki, hogy minden jó akaratu figyelmeztetést, mely szakembertől jó, fontolóra vesz, s nevelésünket intenzive is fejleszteni iparkodik, de én ezen intenzív nevelés nyomát alig veszem észre és pedig azért, mert a t. miniszter úr nem rendelkezik a szükséges anyagi erővel és pénzzel. Bátor vagyok a t. házat figyelmeztetni, hogy a földművelésügyi miniszter úr talál módot arra, ha esetleg egy ménlóra 2—6 ezer forint kell, (Egy hang jobbfelől: több is!) miglen egy gyermeknek a nevelésére mai nap csak 7 frt 66 krt tud a magyar állam áldozni.

Hogyha úgy maradnak az állapotok, akkor az intenzív nevelés hangoztatását hallani fogjuk a jövőben is, de az de facto nem fog életbe lépni. Én teljesen méltánylom a t. miniszter úr legkisebb intézkedését és tervét is, mely a népnevelés érdekében történik, és a jövőben történni fog, de egy körülmény nem kellemesen érintett és itt megint egy szerencsétlen rendeletre akarok reflektálni (Halljuk! Halljuk!) Ez évben közölt a miniszter úr egy rendeletet, melynek alapján oda utasítja az állami és községi iskolatanítókat, hogy sem paedagogiai, sem politikai lapot nem szerkeszthetnek, hogy ha csak ő tőle felhatalmazást nem nyernek. Ez a rendelet felháborodást szült.

Igen sokan fordultak akkor hozzám a tanítók közül, hogy ezen rendeletet interpelláció tárgyává tegyem, de én bevártam a jelenlegi alkalmat és most tiszteletteljesen kértem a t. miniszter urat, hogy tulajdonképen mi volt szándéka, midőn ezen rendeletet közrebocsátotta és miért akarta azt a nagy ambícióit, amely legjobban lelkesíti a tanítói kart, hogy a szellemi produkció terére lépjen, gondolatait értékesítse, korlátozni és ezen korlátozás által azt a szellemi szabadságot, mely minden téren még a felekezeti téren is nyitva áll — mert a felekezetek idáig ily rendelettel nem boldogították a tanítókat — megszorítani?

Mondhatjuk, hogy e tekintetben a felekezeti felfogás liberálisabb, mint az állami felfogás. Én kérem a miniszter urat, legyen szives nyilatkozni, mi vezérelte abban, hogy a tanítók hatáskörét szellemi téren megszorítsa. De másrészt még arra is kérem, ne csináljon oly nagy titkot abból a nyugdíjtörvény revíziójából, melylyel a miniszteriumban

már foglalkoznak, lépjen fel a revízió skeletjével a ház elé, úgy a mint pl. Szilágyi Dezső szíves volt e napokban nyíltan fellépni és előadni reformjainak vázlatát. Az érdeklődés országos; a tanítói kar a legjobbat várja a miniszter úrtól; ennek adok kifejezést magam is, de legalább két pontban legyen szíves nyilatkozni.

Először, mikor számíthatnak arra a nyugdíjra a tanítók, milyen korban és körülbelül mennyi lesz az a nyugdíj, másodsor ki fog-e terjedni a tanítókra és oly arányban azok özvegyeire és árváira is, mert úgy tudom, hogy a nyugdíjalap ma 6 millió értéket képvisel és így könnyű lesz ezt a kérdést igazságos módon megoldani, de igen sokan, mint azt a hozzám benyújtott jegyzőkönyvi kivonatokból látom, attól tartanak, hogy az özvegyek nem kapnak illő nyugdíjat, másrészt pedig attól félnek, hogy a városi tanítók nyugdíja nem lesz arányban a falusi tanítók nyugdíjával.

Ezeket jelezve kijelentem, hogy a költségvetést elfogadom. (Helyeslés bal felől.)

Csáky Albin gr. vallás- és közoktatásügyi miniszter: T. ház! Megvallom nagy örömmel és meglepéssel hallgattam végig azokat, a miket az előttem felszólalt képviselő urak elmondottak: örömmel és meglepéssel azért, mert hiszen miniszterre nézve nem lehet kedvesebb és örvedetesebb, mintha látja, hogy mások is melegen érdeklődnek azon ügy iránt, melyet ő szíven visel. (Élénk helyeslés.)

Mindenekelőtt köszönetet mondok a képviselő uraknak azokért, a miket szívesek voltak elmondani és a miből azt következtetem, hogy abbéli törekvésben, mely iskolák létesítésére, a tanítók fizetésének javítására, állásuk és helyzetük biztosítására van irányozva, szívesen fognak közreműködni. (Általános helyeslés.)

Kiss Albert, és Komlóssy Ferencz képviselő urak beszédök folyamán felvetették a tanítók fizetését. Erről én, a hol — arra alkalom nyílt, ismételtén és határozottan kijelentettem, hogy a tanítói fizetéseket — a jelen állapotban meghagyni absolute lehetetlennek tartom, (Általános élénk helyeslés) és hogy okvetlenül kell intézkedni az iránt, hogy a tanítók fizetése véglegesen szabályoztassék. (Élénk helyeslés.)

De ha e tekintetben bizonyos határon túl megyünk s ha bizonyos túlnagy kívánságoknak kívánunk hódolni, akkor lehet, hogy ezáltal veszélyeztetjük magát a célt. (Helyeslés.) Nekem első sorban az lebeg szemem előtt, hogy biztosítsuk legalább minden tanító számára a törvény által eddig megállapított minimumot: (Élénk helyeslés.) és pedig nemcsak az állami iskoláknál, hol tényleg ennél nagyobb fizetések is vannak; nemcsak a községi iskoláknál, hanem felekezeti iskoláknál is. (Helyeslés.)

Sőt tovább mehetek t. ház s kijelenthetem, hogy eziránt már törvényjavaslat készül nálam, a melyet — reményem — nem sokára fogok a t. háznak benyújtani. (Élénk helyeslés.) Alapszik pedig a törvényjavaslat azon, hogy Magyarország összes elemi iskoláiban minden tanítónak legalább is 300 frt fizetése legyen és hogy a tanító e fizetést készpénz-

ben kapja, ne pedig mindenféle terményekben és hogy ne legyen kénytelen azt ugyszólván összekunyorálni. (Élénk helyeslés.) Minthogy pedig, mint méltóztatnak tudni, sok helyütt a felekezetek nincsenek abban a helyzetben, hogy ezt a minimalis 300 frtot biztosíthassák, öként érthető, hogy az államnak segélyzőkép fog kelleni közbelépni. (Helyeslés.) Ebből jelentékeny teher fog az államra hárulni, mely eddigi számításom szerint körülbelül 6—7 százezer frtot tesz. De ha az állam már e nagy terhet elvállalja, természetes, hogy ezzel szemben az államnak bizonyos jogokat is kell biztosítani; nevezetesen befolyást kell biztosítani az államnak arra nézve, hogy micsoda tanerővel látta-tik el az iskola. (Helyeslés.) Ez a javaslat készülőfélben van és én reménylem, hogy nem sokára be is fogom azt mutatni. (Helyeslés.)

A t. képviselő úr felemlített egy hirlapi közlést, mely a tanítókat nyugtalanítja s a mely szerint az volna tervben, hogy a tanítói nyugdíjalap jövedelmeiből fognának ezen tanítói fizetések kiegészítettetni.

T. ház! Már azok, miket most volt szerencsém elmondani egészen eloszlatják, megszüntethetik ezen aggályt, de hozzátehetem még azt, hogy egyáltalán nem volt erről szó soha, a mint természetesen nem is lehetett, mert a nyugdíjalapnak nem feladata fizetéseket adni, hanem nyugdíjakat biztosítani. És miután már a nyugdíjalapról szólok, hozzá tehetem azt is, hogy a nyugdíjtörvény revíziójára vonatkozó törvényjavaslat már a szövegezés utolsó stádiumában van és legközelebb fog a t. háznak bemutatattani.

Nem hiszem, hogy időszerű volna most ezen törvényjavaslat részleteit előadni, hanem az illetők megnyugtására mondhatom, hogy az első sorban azon alapszik, hogy a tanítók az eddiginél csekélyebb hozzájárulásra legyenek kötelezve és hogy másrészt annak idején megfelelő nagyobb nyugdíjban részesüljenek. (Általános helyeslés.)

A kiszabásnál a szolgálati idő meg az utójára élvezett fizetés lesznek irányadók, az özvegyekre és árvákra nézve pedig körülbelül azon módon lesz a nyugdíj szadályozva, a mint ez az állami tisztviselőkre nézve történt. (Élénk helyeslés.)

Azokra vonatkozólag, a miket Komlóssy Ferencz t. képviselő úr előadott, csak azt jegyzem meg, hogy ezeket a bajokat én is mind ismerem és amennyire tőlem függ, azon vagyok, hogy azok meg is szüntetessenek. Hogy azonban ily bajok megszüntetése nem rögtön, nem megy egyszerre, az — gondolom — igen természetes. De hogy ha folytonosan egy célt tarva szem előtt, előre megyünk, akkor nem kétlem, hogy a helyzet mégis csak egyre javulni fog.

De van egy, amire külön kell reflektálnom. A t. képviselő úr ugyanis felemlítette azon rendeletemet, mely a lapok szerkesztésére vonatkozik. Erről úgy látszik, egy kis félreértés vagy tévedés forog fenn; mert először nem áll az, mintha egyáltalán eltiltottam volna a tanítókat a lapok szerkesztéstől: csakis arra figyelmeztettem őket, hogy hogy az engedély ehhez mindig kikérendő. (Helyes-

lés jobbfelől.) Másodszor ezen rendeletemben kimondottam, és ez megfelel annak, a mit a t. képviselő úr is tud, hogy politikai lapok szerkesztésére nem akarok ezentúl engedélyt adni. (Élénk helyeslés.) Ezt úgy hiszem, nem szükséges bővebben indokolnom, át fogja látni mindenki, hogy nem kívánatos, hogy a tanító politikával is foglalkozzék és a politikai pártviszályokba is beleegyedjék. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Paedagogiai s irodalmi tárgyú lapok szerkesztése absolute nincs kizárva, sőt ellenkezőleg szívesen látom, hogy ha a tanítók ezzel foglalkoznak; csak hogy mivel meg kell ítélni, vajjon iskolai elfoglaltságával összefér-e az, hogy más foglalkozást is vállaljon, miniszteri engedélytől kell függővé tenni, hogy az illető lapszerkesztésre vállalkozhassék. Hozzáteszem még, hogy csakis szerkesztésről van szó. A lapokba való írás, a eszikkírás és levelezés nincs kizárva.

Ezekkel, gondolom, felvilágosítottam a kérdést. (Helyeslés jobbfelől.)

A táncmulatság

és ezen kívül még mi veszélyezteti az iskolás gyermekek erkölcsösségét (különös tekintettel a helyi viszonyokra)?

Ezen okok és alkalmakkal szemben mi a kath. népnevelő teendője?

Jól nevelt gyermekek születhetnének,
Ha neveltek volna maguk a — vének.*

(Folytatás.)

Sok dolgot észre veszünk, megfigyelünk időnkint, de ép oly hamar el is feledjük, a mint azokat észre vettük: de így fölvetve egy kérdés — melynek keretébe azok belle illenek — egész raját keltik föl bennünk a korábban tett megfigyeléseknek.

Eppen így vagyok én is a jelen alkalommal, akár 15 ivet tudnék írni az »és még mi veszélyezteti a gyermekek erkölcsösségét« kérdéstről, ha nem kellene, csak egy rövid értekezést össze állítani.

Ilyen megfigyelésem pl.: Már több helyen, több vidéken láttam, hogy míg virág van, a fiatalok, de különösen a leányok vasárnap s ünnepnapokon a csipkés kendő mellé egy csomó virágot visznek magukkal a templomba. De azt is láttam, hogy e virágok mindig rendtelenségnek voltak okozói. Egyik a másikkal cserélt; vagy míg az egyik imádkozott, vagy egy irányba nézett, addig a másik kihuzott kendője alól egy-egy szál virágot, amin természetesen a körül állók egyet mosolyogtak, ha nem nevelték. De azt is megtették ám, hogy egyes szűrös virággal egymásnak a nyakát, vagy az orrát megcsiklandozták, s hogy ebből nem épületes jelenetek fejlődnek ki, az nagyon természetes. Pedig hát a gyermekek is ott szoktak ám állani a lányok mellett, s ők is szoktak virágot vinni, s a virághecczéből származó rendtelenségben csak úgy részt vesznek mint a nagyobbak.

Fölvivom erre a tanító s az érdekelt urak figyelmét, mert bár csekélynek látszik, de nagy dolgoknak lehet szülő oka. Avagy nem-e a templomban való csintalan magaviseletre viszi ez a gyermeket? S ha templomban, az Isten házában erre vetemedik, hogy kívánhatjuk akkor tőle, hogy az utcán, otthon becsületesen viselje magát.

Most azonban oda értem, hogy véleményem szerint az általános elerkölcstelenedés okát kimondjam, kegyetlen vád az igaz, de nekem meggyőződésem az, hogy: a legnagyobb hiba a szülőkből van, a legnagyobb felelőség őket terheli.

Tudom, hogy legtöbben a kor szellemében keresik a hibát, s nem a szülőkből. Én azonban e kettőt nem választanám el, mert szerintem a korszellemet is csak a népek, a népek életmódja hozza létre. Már pedig a népek, kik azt megalkotják nem gyermekek, hanem nagyok, felnőttek. Nézzünk csak végig egy-két epochán. Krisztus Urunk és az apostolok idejében, a hová csak áldást hintő tanaik eljutottak, az epocha bizonyos változáson ment keresztül: a vadságot és pogányságot felváltotta a szeretet és a hit; a durvaságot és erőszakot a szelidség és a béke, szóval, a népek életmódja egészen átalakult.

De ne menjünk oly messzire vissza. Ott van Afrika s a többi világrészek emberevő vad népe. Azoknál az emberölés nem bűn, sőt annál dicősb a főnök, minél több ellenség koponyája díszíti kunyhóját, ez náluk erény — ez szokás, uralkodó szokás, ami pedig nem egyéb, mint: korszellem.

Jön azonban egy jámbor, önfeláldozó hittérítő, és a keresztény hittel, a szt. keresztel megváltoztatja a korszellemet, megtanítja őket arra, hogy amit eddig erénynek tartottak az bűn, s lassankint a koponya dísz felváltja egy igazi: a szent kereszt. És így tovább bámulatos dolgokat olvashatunk e bátor szent férfiakról a kath. hitterjesztés lapjaiban, s egész országokat, világrészeket látunk megtérni, ez a megtérés pedig nem jelent mást, mint: szakítást a multtal. Ha ez lehetséges oly vad, civilizálatlan népek között, miért nem lehetne az nálunk Magyarországon. De itt — csak nem rég is fölvetették a tanító egyletek, az erkölcstelenedés okának kérdését, s lett belőle egy nagy, meddő vita, melynek a vége az lett, hogy nem tudtak megállapodásra jutni. Az egyik a korszellemben, a másik a szülőkből, a harmadik az iskolában találta a hibát, némelyek pedig azt vitatták, hogy: a fiatal-ság most sem rosszabb, mint volt annak előtte.

Én ezek közül magamévá tettem azt: hogy a hiba a szülőkből van. S ezért esélyatosan választottam jeligémnek Goethe ama mondását: »Jól nevelt gyermekek születhetnének, Ha neveltek volna maguk a — vének«.

Azt mondják: »A gyermek lelke születése után egy tiszta laphoz hasonló, s igen sok függ attól, ki és mit ír rá először.« Továbbá azt is szokták mondani: »Hogy az első benyomások a legmaradandóbbak.« Már most kérdem: ki írhat először arra a tiszta lapra? Ugy-e bár a szülők. S mit írhatnak rá? Jót és rosszat egy-

aránt. Mi lenne a kötelességük? Jót irni, istenfélmet, vallásosságot, s minden szépet s nemeset. Ez lenne kötelességük, mert a gyermeket az Isten a szülőkre bizta, s arról számolni tartoznak, hogy mint töltötték be helyöket, melyet Isten nekik gyermekeik mellett kijelölt. Teljesítik ezt a szülők? Sajnos azt kell rá felelnünk, hogy: nem.

Hogy mit tehetnek, annak egy igen megható példáját tapasztaltam saját iskolámban.

Tanköteleseimhez tartozik több kisebb pusztánövendéke. Egy ily kis pusztáról, mely teljesen el van szigetelve a világtól, ez évben 5 új tankeletes jár iskolába. Reggeli tanítás előtt az Isten tíz parancsolatát és az Anya-szent-egyház öt parancsolatát a hét szentséggel szoktam imádkoztatni; a többi imádságot pedig a nap többi részeire osztottam fel úgy, hogy minden imádságot minden nap végig imádkozzuk iskolámban. Első reggelen is szokás szerint a rendes imádságokat elimádkoztuk, s tetszik tudni mi történt? A midőn mi már elvégeztük, az 5 apró 6 éves gyermek még csak az utolsó szavakat mondotta, s míg reájuk vártam, bele kezdettek a Miatyánkba, azután az angyali üdvözetbe s így következett sorba Hiszek-egy, Úrangyala, gyónási imádság, s mindez a legkisebb zavar nélkül, ők kezdették, mi pedig velök. A legnagyobb örömmel tértem el kedvökért a megszokott rendtől. Hogy hogyan volt az lehetséges, hogy 6 éves kis gyermekek minden imádságot tudtak, azt megtudtam tőlük, úgy t. i. hogy este minden nap szülöikkel mindezen imádságokat végigimádkozták, s imádkoznak reggel is és délben evés előtt és után. Egyszerű szegény eseléd emberek gyermekei, ama kis pusztá tanulói különben mind ilyenek.

Pedig volt ám olyan akárhány, mesteremberek gyermekei is, akik nemcsak, hogy imádkozni, de még csak keresztet vetni sem tudtak.

Ime egy világos példa, mit tehetnek a szülők; mint kis gyermeket megtanították imádkozni s mint kis diákok minden nap kikérdezik leczkájéből, tanítják gyermekeiket s tanulnak ők maguk is. De nincsenek is jobb tanítványaim a kis pusztaiaknál.

Sándor Péter.

(Folyt. köv.)

Egyesületi élet.

Kivonat a »Bajavidéki róm. kath. tanító-egyesület választmányának 1890. novemb. 19-én tartott rendkívüli üléséről fölvetett jegyzőkönyvből.

3. sz. Olvastatott a »Háromszékm. Tanítótestület« átirata, melyben a tanító-egyesületek és testületek fölhivatnak, hogy a tanítói nyugdíjtörvényjavaslat méltánytalan pontja ellen az országához mielőbb kérvényt küldenének. — A választmány elfogadja a »Háromszékmegyei Tanítótestület« átiratát; s midőn a miniszteri javaslat jelzett pontjait méltánytalanoknak nyilvánítja, egyben ki-

mondja, hogy az átirat szellemének megfelelően — az egyesület nevében — szintén kérvényt terjesztend az országgyűléshez. A kérvény módosításával Vida Dániel, Szélig Ferencz és Csatlós György r. tagok bizattak meg.

4 sz. Vida Dániel alelnök javaslatba hozza, hogy a kérvény ne egyenesen az országához, hanem Dr. Komlóssy Ferencz orsz. gyűl. képviselő úrhoz küldessék; bizalommal fölkerívén, hogy annak idején az országgyűlés elé terjesztendett s ránk: felekezeti és községi tanítókra nézve sérelmes törvényjavaslattal szemden álláspontot foglalni sziveskedjék.

A javaslat egyhangúlag s a legnagyobb örömmel elfogadtatott. Km. *Vida Dániel*, egyi. alelnök. *Szélig Ferencz*, egyi. 1. jegyző. *Novoth István*, egyi. m. jegyző.

Irodalom és művészet.

— Jézus Szent Szívének *Hirnöke*, havi folyóiratnak f. é. deczemberi füzeté köv. változatos és érdekes tartalommal jelent meg: A valódi művelődés tényezője. Az én hazám. Szent-kilenczrede elmékedések IX. Iglói oltár. Jézus szents. Szívének örömei. Keresztút. VII. állomás. A szent éj. A megbüntetett káromkodó. Jézus sz. Szíve tiszteltének nyilvánulásai hazánkban IV. Jézus szents. Szívének áldásai. A kath. községek Japánban. Előfizetési ára egész évre 1 frt 50 kr. — Együttal adjuk a *Szűz Mária Virágos-Kertje* decz. füzetének tartalmát: Ószinte szó. Nagyszonyunk kegyhelyei hazánkban. XL. Lurd. XII. Vadrózsa-levelek. (Folytatás.) A hold. Szűz kiválóbb tisztelői. Szt. János apostol. Árva gyermekek. Búcsújárások. II. (Folytatás.) Egy kápolna előtt. Krónika. — E folyóirat egész évi ára 1 frt, a »Hirnök« előfizetőinek 80 kr. Ezen kellemes és változatos cikkekben, művészi képek és diszítésekben bővelkedő folyóiratokat a legmelegebben ajánljuk t. olvasóink b. figyelmébe.

— **Előfizetési felhívás** a »Borromaeus« kath. hit-szónoklati folyóirat V. évfolyamára. Midőn a főtisztelendő magyar kath. papság becses figyelmét a Borromaeus V. évfolyamára felhívni bátorkodunk: élmélygős, szóáradatos ajánlgatás helyett utalunk az Istenige azon ép. egészséges és tiszta minőségű szellemi táplálékára, melyet a Borromaeus eddigi évfolyamaiban a magyar kath. nép számára szeretett lelkipásztor-társaink kezeihez szolgáltatunk; utalunk a Borromaeus eddigi évfolyamainak tartalomrovaataira, melyek a lelkipásztorkodás egész terét mintegy visszatükrözik és fölölelik úgy, hogy e téren alig fordulhat elő alkalom, melyre mondanivalót ne nyújtottunk volna. Ez leend törekvésünk a jövőben is. Munkatársaink legnagyobb része a gyakorlati lelkipásztorkodás terén működven, a magyar nép észjárását és lelki szükségzeit ismeri s beszédei készítésénél ezekhez alkalmazkodik. A Borromaeus egyházi cenzura alatt jelenven meg, annak tartalmát minden pap nyugodt lelkiismerettel hirdetheti híveinek. Előfizetési feltételeink maradnak a régié, t. i. egész évre 4 frt, mely azonban fél- vagy negyedéves részletekben is beküldhető. Növendékpapok, kik az előfizetést előre beküldik, 2 frtért kapják. A Borromaeus-t illető minden megkeresések jövőben a Borromaeus szerkesztőségéhez (Győr, nagyobb papnövelde) intézendők. *Horváth Lajos*, győrujvárosi plebános. *Varga János*, nagyobb papnöveldei aligazgató.

— **A Népujságot**, melyet Egerben *Luga* László már huszonegyedik évre szerkeszt s melyet a nép már oly régen s oly előnyösen ismer, ajánljuk a t. népbárátok figyelmébe. A lap katolikus szelleme, mérsékelt politikai magatartása s a magyar népet érdeklő változatos tartalma igen kívánatosá teszik, hogy az a nép kezén forogjon. Ára egész évre csak 2 frt, félévre 1 frt.

— **Irodalmi Jelentés.** A »*Megváltó*« — Irta dr. Buza Sándor. Ezen, 20 nagy nyomott ívnyi tartalom, 27 szép képpel diszitett s a 2-ik kiadásal összesen már 8500 példányban megjelent könyv a szentírás és több jeles külföldi nyomán az Üdvözítő *Jézus Krisztus*nak egész földi életét népies modorban s történelmi sorrendben adja elő. Kedves és hasznos olvasmányul szolgál e könyv különösen a ker. családoknak. — Kedvezményes ára: a fűzött példánynak 50 kr.; a felvázsonkötésűnek 70 kr.; a díszkötésűnek 90 kr. — A jövedelemből az afrikai, *zámbezi* missio segélyeztetik. — Megrendelhető: a *Jézustársasági atyák Convictusában, Szatmártól.*

Komócsy Jubileuma.

Egy tekintélyes fővárosi napilap így szól megemlékezésében Komócsyról: »A fiatal öregek, az affektált poéták, a fáradt és nem alkotó, hanem analízáló irodalom e bús korszakában, legyen üdvöz az örökifjú ember, a friss és természetes költő, a jókedvű író.« És mi néptanítók chez még hozzáfűzhetjük a mi üdvözletünket, melylyel benne az volt tanítót, most pedig önzetlen barátunkat, ügyünk istápolóját, az örökké jót akarókat üdvözöljük és kívánjuk a jó Istentől, hogy nyujtsa meg életét még hosszúra szereteteinek igazi örömeire.

November 30-án délután 5 órakor folyt le az új városház dísztermében az ünnepély, melyet az írók és művészek társasága rendezett alelnökének, Komócsynak írói működése 25 éves jubileumára.

Közéletünk notabilitásai és tisztelőinek egész serege töltötte meg a nagy termet. Taps és lelkesült éljenzés felváltva s egyszerre sűrűen hangzottak, és élénken nyilvánult az öröm, jeléül annak, hogy közösen kedvelt alakja az őt ünnepelni jött közönségnek. Sőt ünneplő kedvelt lantosát az egész magyar haza, kinek nevét nemcsak az irodalom fényes lapjairól tanultuk ismerni és tisztelni, hanem a közélet minden ágában való elismerésre méltó munkálkodásából is.

Az ünnepelt fényes pályáját mint szegény tanító kezdte meg vidéken Szatmártól. Buzgó, furaadhatatlan tanító volt, tanult folyton s szívvel lélekkel élt hivatásának, igazi példányképe volt a lelkiismeretes, dolgát öntudatosan kezelő és kedvvel tanító tanítóknak.

Rövid idő multával bejutott ide a fővároshoz. S ez időtől kezd szerepelni mint író. Kezdetben mint prózaíró vonta magára a közfigyelmet, majd mint hazafias és szerelmes dalokat pengető dálnok ragadta magával a lelkeket. Az alkotmányos küzdelmekkel terhes korszakban neve széles körben ismert volt. Ismertté tették különösen satirikus költeményei, melyekben sohasem vezette tollát gyűlölség, bosszu, de azért kiméltelenül mutatott rá a társadalmi osztályok között létező félszégességekre. Sűrűen találkozunk egy-egy prózájával, költeményeivel — melyekben csapongó vizsgálat, elevenség honol — a »Hölgyfutárban« és a »Koszorúban« . . . De mint embert is, elevenség, vígság, jó kedély jellemzik.

Azon a magas polezon, melyre fényes tehetségei juttatták, sohasem feledkezett meg volt pályájáról, örömmel időzött mindig oly körökben, melyekben a mult

édes emlékei visszavezették az iskolai katedra mellé; ő még most is örömmel sorolja magát a tanítók közé. Igazi barátunk nekünk, ügyünk érdekében mindig szívesen tesz; bármikor keressük is őt fel, sohasem vonja meg tőlünk atyai jóindulatát.

A tanítói kar egy szívvel-lélekkel iparkodott is kifejezést adni vonzódásának és szeretetének. Az ünnepélyen megjelent sokak között ott voltak ők is, hogy tolmácsolják őszinte tiszteletüket és ragaszkodásukat iránta és leróják némiképp hálájukat, melyre oly sok alkalommal érdemet szerzett. Külön-külön üdvözölték őt: *Szöke* István, »a budapesti tantestület«; *Péterfy* Sándor, »az országos Eötvös-alap«; *Vajdasy* Guszláv, »a népevelők budapesti egyesülete«; *Almásy* János, »a budapesti (budai) egyesület« és *Léderer* Abrahám, az »izraelita tanítótestület« nevében.

Az ünnepelt rokonszenves szavakkal fejezte ki örömet és köszönetét a testületek előtt és megígérte, hogy ezután is híve marad a nevelés ügyének, meg a nemzet szegény napszámosainak — a tanítóknak.

Az ünnepély lefolyása különben a következő volt: *Tóth* Lőrincz elnök felkérte *Várad* Antal, *Molnár* Antal és *Bobala* Jánost, hogy az ünnepeltet a terembe kísérik. Azután *Ráth Károly* főpolgármester üdvözölő beszéd kíséretében feltűzte az ünnepeltre az irodalom és népevelés terén kifejtett érdemeinek, legfőbb helyről jövő elismerő jelvényét a *Ferencz József-rend lovagheresztjét*, a közönség rokonszenves magaviseletének erős nyilvánulása mellett.

Komócsy meghatottan mondott köszönetet a királyi kegyért s köszönetét fejezte ki azoknak is, kik csekély érdemeire figyelmzették Ő Felségét.

Azután *Jókai* Mór a »Petőfi társaság« nevében üdvözölte őt; utána *Várad* lépett az elnöki emelvényre s elszavalt a Komócsy jubileumára írt ódáját. Végül következtek a tanítók szónokai.

Este 8 órakor lakoma követte az ünnepélyt, melyen nagy számmal vettek részt s jókedvvel mulattak sokáig.

Sok ily pártfogót a tanítóknak! — akkor könnyebb lesz küzdelmünk a közönséggel.

A Mindenható sokáig éltesse még Komócsyt, mindnyájunk örömeire.

Gyűjtés

a kath. tanítók orsz. árvaháza s aggjainak menedékházára:

A 119. számú gyűjtőiben

Peller Pál lelküigazgató Veszprém . . . 5 frt

A 151. számú gyűjtőiben:

Katona György esp. plép. Szalakusz . . . 2 frt

A 85. számú gyűjtőiben:

Mrnka János iparos Nagyszombaton . . . 1 frt

A 187. számú gyűjtőiben:

Tomesányi János lelkész Tataháza . . . 2 frt

Deák István jegyző Tataháza . . . 1 frt

Csapláros János k. tan. (gyűjtő) Tataháza 1 frt

Eddigi gyűjtés . . . 1134 frt 38 kr

és 6 drb ++

Összesen . . 1146 frt 38 kr.

és 6 drb ++

Közli: *Zelliger* Vilmos, biz. pénztáros.

„Ne feledkezzék meg kérem a kath. tanítók árvái- és aggjairól.“

Alapított
1880.

HAJÓS EDE és TÁRSA.

Alapított
1880.

Papirkereskedés Budapest, Károly-körút 24.

Irkák.

100 drb 1 kros irkák	—60
100 " 1 " finomabb papírból	—70
100 " 2 " füzetek	1.50
100 " 3 " "	2.40
100 " 5 " "	3.80

Vizsga-lapok igen jó papírból, 100 drb 6) kr., iskolai rajz- és írószerek nagy választékban.

Írószerek.

1 doboz toll 144 drb	—30 — 1.20
1 tuzat tollszár	—6 — .50
1 font pecsétviasz jó minőségű	—34
1 liter finom fekete tinta	—50
1 üv. vörös, kék, zöld v. más szín. tinta —.10 —.20	
1 üveg vegy. tinta	—30
1 csomag 1/2 kilós porzó fekete	—6
Ítató papírok legjobb minőségűek. Téntapor. Ítató-hengerek és deszkák 25 krtól följjebb.	
1 tuzat írón Hartmuth fehér fában	—10
1 tuzat írón cedrusfából 18, 24, 36 és	—55
1 " " Hartm. 8-szögl. ezüst nyom.	—48
1 " " Hartm. legfinomabb 6-szögl.	—70
1 " " Faber-féle minden számban	1.—
Kék vörös és egyéb színű írónok tuzatonként 6 minőségben 48 krtól feljjebb.	

Árjegyzék-kivonat.

500 iv szürke fogalmi papir közép 7/10 s. B.	1.30
500 " " " vastag 7/10 s. D.	1.70
500 iv fehér finom irodai sima vagy bor- dás 5/10 g. s. b.	2.50
500 iv fehér irodai finom 3/10 g. s. c.	3.80
250 iv legfinomabb miniszterp. 1/10 s. e. f.	3.50

Borítékok.

1000 drb vékony okmányb. 46 H. világos	2.50
1000 " vastag kékes 46 B. C.	3.—
1000 " igen erős sárgás barna okmány- boríték 46 A. P.	3.50
1000 iv finom hiv. nagyalaku levélp. sima	8.—
1000 drb 4-r. boríték vastag kékes 44 B. C.	2.40
1000 drb 4-r. finom fehér boríték 218 sz.	4.50
1000 drb 4-r. igen finom vastag 418 sz.	6.60

Levélpapírok.

1000 drb rendes 8-r. levélpapir, vonal- zott, koczkás vagy sima	3.— —6.—
1000 drb 8-r. levélbort. fentihez	2.50 —5.—
1 doboz finom levélp. borítékkal 50—50	—40
1 " finomabb	50—50 —50
1 " legfinomabb Marg. Mill 50—50	1.20
1 " legfin. nagyobb forma 50—50	1.20

Kő és könyvnyomdai munkák, u. m. bélyegzők csinosan és jutányosan készíttetnek.

Kívánatra minták bérmentve küldetnek.

KARÁCSONYI AJÁNDÉKOK.

Ifj. NAGEL OTTO könyvkereskedésében

Budapesten, muzeum-körút a Nemzeti színház bérházában
megjelent és kapható:

- Képeskönyvek 2—3 éves gyermekeknek.** Képes versek a kicsikék számára. Elpusztíthatlan színes képekkel. Ára 1 frt 60 kr. — **Kicsinyek világa.** Nagy, elpusztíthatlan képeskönyv színes képekkel a szemléleti oktatásra. Ára 2 frt 60 kr. — **Verses állatképek.** Magyar remekírók műveiből az ifjúságnak átalakítva, összegyűjtötte Kalocsa R. Színes képek. Ára 80 kr.
- 4—6 éves gyermekeknek.** Képes abc és Verses könyv, írta Lajos bácsi. Képes versek, színes képekkel. Ára 1 frt **Képek a szemléleti oktatásra,** a kicsinyek világa, írta Lajos bácsi. Színes képekkel. Ára 2 frt. — **Gyermekek öröme,** képes könyv sok verssel és színes képekkel. Írta Szabó Antal. Ára 1 frt 20 kr. — **Gyermekek mulatsága,** képes könyv, csinos színes képekkel és olvasmányokkal. Írta Szabó Antal. Ára 1 frt 20 kr. — **Gyermek-kerti csokor.** Dalok, szavalmányok és társasjátékok kis gyermekek számára. Ára kemény kötésben 70 kr. — **Kedvencz könyvem,** mesék és versecskék kis gyermekek számára, írta Fayné Hentaller Mariska. Szép színezett képekkel és fametszetekkel. Ára elegáns kiállításban 1 frt 60 kr. — **Erdőssy.** Gyermek-mesék színes képekkel. Csinos kötés 60 kr.
- 7—10 éves gyermekeknek.** Tündérmesék, elmeséli Tóni bácsi. Kedvelt tündérmesék válogatott

gyűjteménye. Nagy színes képekkel. Ára 1 frt 20 kr. — **Kalocsa. Igaz történetek és mesék.** Az ifjúság számára a legjelesebb kútfők után írta tanító néni. 18 színes képpel és számos fametszettel. Ára csinos kötésben 1 frt 50 kr. — **Tündérbert,** legszebb, legújabb tündérmesék és elbeszélések gyűjteménye, összeállította Kalocsa Róza, sok fametszvény és 18 színes képpel. Ára csinos kötésben 2 frt 40 kr. Aranyozott díszkötésben 3 frt 20 kr.

- 11—14 éves gyermekeknek.** Patrick szigetje. Egy vén matróz élményei, írta Baróti. (Gaál Mózes.) Színes képekkel. Ára csinos kötésben 1 frt 80 kr. — **Köszöntők és üdvözlések.** Írta Vargyas Endre. Ára kötve 1 frt, csinos díszes kötésben 1 frt 20 kr. **A meghallgatott ima. (Ujdonság.)** Elbeszélés, írta Ambrozovics-Meszényi Ilona. Ára csinos kötésben 1 frt 80 kr. — **Amerika fölfedezése.** Az ifjúság számára írta Markó Ferencz. (Ujdonság.) Csinos képekkel, kötve. Ára 2 frt.

Felnőtteknek. Magyar általános levelező és házi titkár. Gyakorlati útmutatás a közéletben előforduló családi és más levelek, kereskedelmi és üzleti fogalmazványok és folyamodványok helyes szerkesztésére, számos példával felvilágosítva, szerkesztette Knorr Alajos. Ára díszes vászonkötésben 5 frt 20 kr., olesóbb kötésben 3 frt 60 kr.